

Monika Inglot-Werner

Dolnośląska Szkoła Wyższa, Wrocław

International Perspectives in Teacher Education /
Międzynarodowe Perspektywy w Edukacji Nauczycieli.
Międzynarodowa konferencja naukowa, Dolnośląska
Szkoła Wyższa i Leopold Franzens-Universität
Innsbruck, 13–15 maja, 2019, Wrocław

Konferencja zorganizowana w murach Dolnośląskiej Szkoły Wyższej była wspólnym przedsięwzięciem, które opracowano w oparciu o Europejski Doktorat w Edukacji Nauczycieli (EDiTE) oraz Program Ramowy Unii Europejskiej „Horyzont 2020”. Była to pierwsza międzynarodowa konferencja naukowa dla doktorantów – badaczy szkoły, która odbyła się przy współpracy Dolnośląskiej Szkoły Wyższej oraz Uniwersytetu w Innsbrucku. Kierownikiem naukowym była profesor DSW dr hab. Hana Červinková. Uczestnikami ze strony polskiej byli opiekunowie prac pisanych w ramach studium doktoranckiego DSW i studenci, a ze strony austriackiej doktoranci i opiekunowie prac przygotowywanych na Uniwersytecie w Innsbrucku. Temat konferencji, skoncentrowany wokół idei i praktyki kształcenia nauczycieli, pośrednio kierował uwagę na formalne i nieformalne poradnictwo usytuowane w szeroko rozumianych procesach edukacyjnych. Jednak nadrzędnym celem konferencji było zgromadzenie doktorantów z Uniwersytetu w Innsbrucku i Dolnośląskiej Szkoły Wyższej, aby umożliwić im wymianę wiedzy, praktyk w zakresie kształcenia nauczycieli i badań świata szkoły. Cel udało się osiągnąć dzięki zbudowaniu bezpiecznej i przyjaznej przestrzeni do dyskusji nad obszarami zainteresowań każdego z uczestników i stworzeniu młodym badaczom okazji do wymiany doświadczeń, a także możliwości wysłuchania sugestii mentorów. Ponieważ udział w konferencji wzięli doktoranci, jako młodzi badacze, oraz doktorzy i profesorowie, jako mentorzy z głosem doradczym, sama formuła spotkań, prowadzonych w kameralnym gronie, nadała ton doradczy – doświadczeni badacze udzielali wsparcia i doradzali młodym badaczom, jak konstruować i prowadzić projekty badawcze, realizowane na terenie wybranych szkół. Trzy intensywne dni konferencji pozwoliły doktorantom z Dolnośląskiej Szkoły Wyższej oraz z Uniwersytetu w Innsbrucku podzielić się swoimi planami badawczymi, dotychczasowymi osiągnięciami w prowadzonych

badaniach oraz uzyskać informację zwrotną od bardziej doświadczonych kolegów i koleżanek.

Pierwszy dzień konferencji otworzyło krótkie wprowadzenie profesora Christiana Kralera z Uniwersytetu w Innsbrucku, który przedstawił cel spotkania. Pragnąc zachęcić uczestników do swobodnego udziału w obradach, zaznaczył, że wszyscy zdają sobie sprawę z tego, że publiczne wystąpienie, zwłaszcza w obcym języku, dotyczące prezentacji swojej pracy nad dysertacją doktorską, wymaga przełamania stresu i niepewności oraz zapewnił wsparcie badaczy w ich dalszych działaniach. Łącznie w tym dniu wystąpiło jedenastu młodych doktorantów, którzy z różnej perspektywy mówili o edukacji nauczycieli. Każdy z nich skoncentrował się na tym aspekcie, który był najbliższy jego własnym zainteresowaniom badawczym. Ja zwróciłam szczególną uwagę na aspekt poradniczy, który można było dostrzec w wielu wystąpieniach. Wspomnę o trzech, w których, w tym dniu, zagadnienia dotyczące poradnictwa pojawiły się najwyraźniej.

Jako pierwsza, aspekt poradnictwa w badaniach pedagogicznych poruszyła Elisabeth Hass. Doktorantka Uniwersytetu w Innsbrucku, pedagog, rozpoczęła swoje badania nad udanymi warunkami procesów mentoringu szkolnego w nauczaniu (*Successful conditions of school mentoring processes in teaching studies /Udane warunki mentoringu szkolnego w nauczaniu*), których sam tytuł sugeruje obecność doradztwa mentora. Badaczka zwracała uwagę na warunki niezbędne do prowadzenia udanego mentoringu, zauważając, że bez właściwych okoliczności sprzyjającym prowadzeniu hospitacji nauczyciela przez mentora wsparcie go może być utrudnione. Hass realizuje badania na terenie Austrii, a jej dotychczasowe analizy wykazały, że właściwe doradztwo i wsparcie nauczyciela podczas procesu nauczania wprawdzie odnosi sukces, jednakże ma to miejsce tylko wówczas, gdy spełnione są określone warunki sprzyjające zarówno prowadzeniu obserwacji, jak i dalszej pracy mentora. Jest to odczuwalne nie tylko przez samych obserwowanych nauczycieli, ale i studentów. Jak łatwo to zauważyć, mentor wchodzi w rolę doradcy, wspierając swoim doświadczeniem nauczyciela.

Kolejną osobą przedstawiającą swoje osiągnięcia naukowe była Adriana Yüksel, psycholog, badaczka z Dolnośląskiej Szkoły Wyższej we Wrocławiu, badająca pracę psychologów w szkołach, a konkretnie: ich rolę w perspektywie instytucjonalnej i nauczycielskiej (*Psychologist in School: Role of school psychologists in institutional and teacher-psychologist's perspective/Psycholog w szkole. Rola psychologów szkolnych w perspektywie instytucjonalnej i nauczycielsko-psychologicznej*). Jest to następny z tematów, który ewidentnie wskazuje na obecność działalności doradczej w instytucji, jaką jest szkoła. Tym razem rolę doradcy pełni psycholog szkolny, który wykonuje wiele zadań minimalizujących napięcia doświadczane przez uczniów, nauczycieli, rodziców. Adriana Yüksel w swojej pracy badawczej koncentruje się głównie na rozważaniach na temat zawodu psychologa, perspektywą instytucjonalną dotyczącą sensu zatrudnienia psychologów oraz nad poglądem praktyków na temat swojego zawodu. W związku z tym wymieniła wiele pełnionych przez

psychologa ról. Tu wskażę te, które są adekwatne do wejścia w rolę doradcy, czyli takich jak: konsultacja i współpraca, interwencje i wsparcie w rozwijaniu umiejętności radzenia sobie ze stresem, interwencje i usługi w zakresie utrzymania zdrowia psychicznego, usługi prewencyjne, usługi dotyczące współpracy rodziny i szkoły. Doktorantka zauważa, że wprowadzie podstawową misją psychologów szkolnych jest pomoc dzieciom, jednakże niestety często postawieni są oni w sytuacji wyboru pomiędzy potrzebami dzieci a presją ze strony instytucji. Badania nad zawodem psychologa szkolnego z różnych perspektyw ujawniają, jaką rolę pełni on według oczekiwań instytucji, jaką jest szkoła, przepisów prawa, a przede wszystkim według samych psychologów. Czy psycholog szkolny ma możliwość stanąć w roli doradcy uczniów i udzielić im wsparcia, czy jednak zobowiązany jest wykonywać obowiązki narzucone przez władze instytucji.

Ostatnie było moje wystąpienie, w którym nawiązałam do poradnictwa. Przedstawiłam w nim wyniki badań dotyczących problemów słyszących dzieci niesłyszących rodziców, problemów wiążących się z korzystaniem przez nich z różnych instytucji systemu edukacji (*Hearing child of deaf parents in education system. The roles and challenges of the family and school in face of hearing disability/ Słyszące dziecko głuchych rodziców w systemie edukacji. Role i wyzwania rodziny i szkoły w obliczu niepełnosprawności słuchu*). Nawiązałam w nim do ról słyszącego dziecka głuchych rodziców, które te dzieci muszą przyjąć, wchodząc w rolę nową, jaką jest rola ucznia. Zaznaczyłam, że poruszany „aspekt szkolny” jest tylko jednym z wielu wycinków rzeczywistości tego dziecka, w której jest ono negocjatorem, łącznikiem między światem słyszących a głuchych, tłumaczem, nie tylko słów, ale także ogólnej kultury, w tym kultury szkoły i obowiązujących w niej norm oraz zachowań. Przyjmując te wszystkie obowiązki, jakie wiążą się z pełnieniem wspomnianych ról, staje się ono nieformalnym nauczycielem-doradcą zarówno rodziców, jak i kadry pedagogicznej oraz rówieśników. Nierzadko staje się doradcą rodzinnym, bo jako jedyny członek rodziny ma kontakt ze światem słyszących i jako jedyne zna ten świat doskonale, więc udzielając wsparcia rodzicom, może im ten świat przybliżyć. W swoim wystąpieniu zaznaczyłam, że postawienie słyszącego dziecka głuchych rodziców w takiej sytuacji rodzi wiele problemów, nieporozumień, a często zafałszowań. Podczas dyskusji, jaka wywiązała się po prezentacji, wyjaśniłam, że teren szkoły i edukacja nie jest jedynym miejscem objętym zakresem moich zainteresowań w tej tematyce.

W pierwszym dniu konferencji wystąpili również inni doktoranci z tematami dotyczącymi m.in.: wiedzy pedagogicznej, przekwalifikowywania się nauczycieli, edukacji nieformalnej, integracji dzieci niepełnosprawnych z uczniami szkoły publicznej, a nawet modelowania matematycznego. One jednak w mniejszym stopniu wiązały się z problematyką poradnictwa.

Drugi dzień konferencji miał charakter *stricte* doradczy, ponieważ rozpoczął się od dwuczęściowego wykładu profesor Teresy Bruś z Instytutu Filologii Angielskiej Uniwersytetu Wrocławskiego, która w swoim wystąpieniu zatytułowanym *Academic*

Presentation and Writing Session/Akademicka prezentacja i sesja pisania przedstawiła najczęstsze błędy pojawiające się w wystąpieniach naukowych i pracach pisemnych oraz udzieliła słuchaczom wielu wskazówek, jak przygotować dobre, przyciągające uwagę wystąpienie przed szerszą publicznością, jak zachęcić słuchaczy do dyskusji, jak napisać interesujący artykuł. Profesor Bruś, jako ekspert, udzieliła wiele przydatnych rad, dzięki którym uczestnicy konferencji wzbogacili swoją wiedzę dotyczącą pisania akademickiego, którą z pewnością wykorzystają przy przygotowywaniu swoich kolejnych wystąpień na konferencjach bądź przy pisaniu artykułów.

Po zakończonym wykładzie doktoranci udali się na indywidualne konsultacje udzielane przez profesorów z obu uczelni. Każdy z uczestników został „dopasowany” do doświadczonych badaczy adekwatnie do swoich zainteresowań, tak aby mógł uzyskać jak największe wsparcie z ich strony. Konsultacje te pozwoliły ponownie pokrótce przedstawić swój zamysł pracy doktorskiej, uzyskać opinie doradców oraz informacje, jak można pokierować swoimi badaniami, w jaki sposób je prowadzić, gdzie szukać informacji. Każdy z młodych badaczy otrzymał pakiet wiadomości i porad, które zapewne wykorzysta w swojej dalszej pracy naukowej.

Ostatni dzień konferencji był dniem typowo warsztatowym. Rozpoczął się wykładem profesora Lotara Rasińskiego z Dolnośląskiej Szkoły Wyższej we Wrocławiu, zatytułowanym *Socratic Education Today/Sokratejska edukacja dzisiaj*, po którym nastąpiła dyskusja. Kolejnym punktem były warsztaty prowadzone przez profesora Christiana Kralera, który zaangażował do pracy zarówno młodych, jak i doświadczonych badaczy, wyznaczając kolejno zadania do wykonania w małych grupach i zachęcając do refleksji zarówno nad własną tematyką badań, ale także nad tematyką kolegi/koleżanki z grupy. Ostatnim zadaniem było wyznaczenie sobie celu w postaci podjęcia „małego kroku”, który uczestnicy wykonają zaraz po zakończeniu spotkania, a który będzie związany z ich pracą nad dysertacją.

Prawie wszystkie niezwykle pouczające zajęcia mocno wpasowały się w poradnictwo dialogowe. Podczas trwania całej konferencji odniosłam wrażenie, że profesorowie wchodzili w rolę doradców. Pomimo że w tekście wielokrotnie użyłam terminu „ekspert” w odniesieniu do profesorów doradzających doktorantom, uważam, że ich postawę i sposób udzielania rad można – zgodnie z klasyfikacją Alicji Kargulowej, dalej rozwijaną przez Bożenę Wojtasik – porównać do postawy doradcy konsultanta. Każdy z doświadczonych badaczy uważnie wysłuchał osoby prezentującej swoje osiągnięcia badawcze, zadawał pytania precyzujące ich temat, sugerował, na co warto zwrócić uwagę, nigdy nie narzucając swojego zdania ani nie nakazując zmiany koncepcji badań. Ogromny szacunek i uznanie okazane młodym, początkującym badaczom utwierdziło nas w przekonaniu, że obrana droga badawcza jest słuszną, a wykonana praca przysłuży się rozwojowi wiedzy o edukacji, szkole, o zaangażowaniu nauczycieli, uczniów, rodziców w procesach edukacji i w budowaniu wsparcia.

Treści wszystkich referatów są zamieszczone na stronie Dolnośląskiej Szkoły Wyższej pod linkiem <http://www.iisce.org/>.